

PLANTEHVISKEREN

Kunstner Christine Ödlund forsøker å snakke plantenes språk.

TEKST ELINE BJERKAN

► – De fleste av mine vekster har jeg dessverre vært nødt til å adoptere bort til venner og familie, ettersom jeg reiser så mye, svarer Ödlund når hun blir spurt om hvor mange planter hun eier. Det er tilgjengelig, spesielt nå som kunstneren formelig har dedikert utstillingen *Musikk for Eukaryoter* til disse fotosynteseproduserende organismene.

Hva er så fascinerende med dem?

– Jeg har alltid vært interessert i planter, spesielt hvordan de kommuniserer kjemisk, men også hvordan man kan overkomme språkbarrieren mellom mennesker og vekster. I 2007 innledet jeg et samarbeid med Ekologisk kemi

på Kungliga Tekniska Högskolan i Stockholm i forbindelse med en utstilling som handlet om resiliens – motstandskraft – med fokus på hvordan ulike system – økologiske, økonomiske, sosiale – håndterer belastninger.

Eukaryot kan oversettes til «en celle som har en tydelig kjerne», og gjelder dyr, planter og sopp. Ønsker du å finne en slags fellesnevner mellom planter og mennesker/dyr? Noe samlende, enhetlig?

– Tittelen *Musikk for Eukaryoter* refererer til det nære forholdet mellom mennesker og vekster ut fra et fylogenetisk (om slektskapsforholdene mellom arter, journ. anm.) perspektiv. Utstillingen inneholder et modifisert eksperiment med planter som er basert på Dorothy Retal-

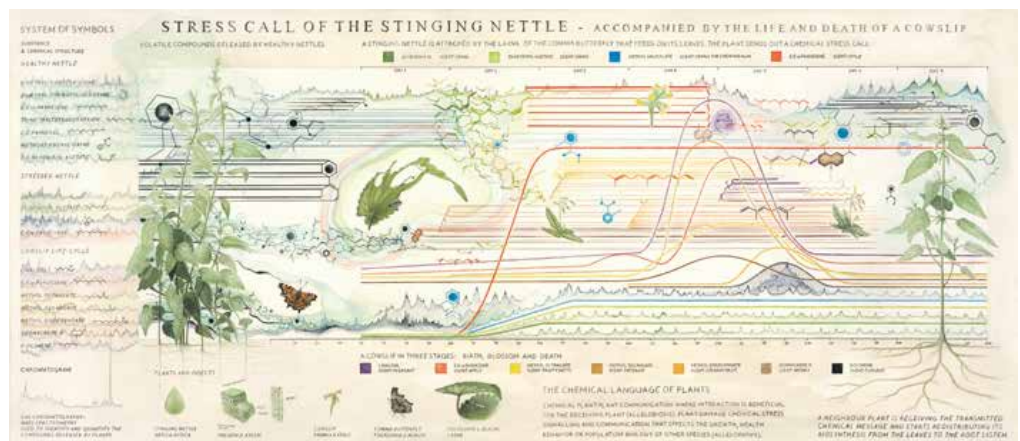
lacks arbeid ved Colorado Women's College i Denver på 70-tallet. I boken *Sound of Music and Plants* beskriver hun sine eksperimenter med planter som ble eksponert for ulike typer musikk, som blant annet klassisk musikk, indisk sitarmusikk og acid rock som Led Zeppelin og Jimi Hendrix, i klimakontrollerte kamre. Det viste seg at plantene som lyttet til Ravi Shankar, altså indisk sitar, hadde vokst og var friske med et godt utviklet rotsystem. Plantene som hadde blitt eksponert for Led

Zeppelin var derimot i svært dårlig forfatning. Konklusjonene hennes gled ut av det vitenskapelige resonnementet og inn i moralsk filosofi, nemlig at det som er usunt for planter også er usunt for mennesker. Dette peker mot en viss identifisering med planteriket, noe jeg synes er interessant.

I utstillingen kan man se verket «Stress Call of the Stinging Nettle»; en slags noteoversikt til en musikkkomposisjon basert på den

Plantene som hadde blitt eksponert for Led Zeppelin var i svært dårlig forfatning.

Christine Ödlund er bosatt i Stockholm, og har studert ved Konstfack, Kungliga Konsthögskolan og Elektronmusikstudion i Stockholm. Hun har et norsk galleri, Galleri Riis i Oslo og Stockholm, og er nå aktuell med utstillingen *Musikk for Eukaryoter* på TKM Gråmelna. Ödlund jobber med flere ulike media, men i *Musikk for Eukaryoter* er det i stor grad planter det dreier seg om.

kjemiske aktiviteten i en brennelse når den blir angrepet av en larve. Hva slags oversettelsesprosess er det du benytter deg av når du gjør kjemisk aktivitet om til musikk?
 – Vekstenes kjemiske språk er en kompleks form for kommunikasjon som våre menneskesinn er for sløve til fullstendig å oppfatte, men som i beste fall oppleves som duft. Jeg ville oversette en samtale mellom plantene til lyd for på den måten å få et inntrykk av hvordan samtalen fortoner seg over tid. I laboratoriet på Kungliga Tekniska Högskolan luktet jeg på hver enkelt substans som utgjør brennensens kjemiske nødsrik. Disse fantes i konserverert form, oppbevart i små glassbeholdere. Hver substans fikk deretter en duft-beskrivelse, en overensstemmende farge samt

akustisk profil. Av dette materialet konstruerte jeg et partitur og plasserte alle data langs en tidslinje der ett døgn tilsvarte ett musikalsk minutt. Det viste seg at det tar ett døgn til veksten reagerer på et angrep og ytterligere 24 timer til stressignalene oppnår full styrke. Disse fortsetter så på et uforandret nivå frem til angrepet er over.

Du ønsker å gi plantene et språk?
 – Det er heller at jeg forsøker å forstå vekstenes språk gjennom å oversette og analysere dette abstrakte fenomenet til noe som via hørselen blir begripelig. Frekvens og tempo fungerer som beskrivende verkøy. Musikkens intensitet øker i takt med plantenes stressnivå.

Når en brennelse utløser sitt «stress call», dette dødsriket, oppfattes det av de andre brennenslene i nærheten. Disse trekker så biosyntesen ned i røttene i stedet for at denne skjer i bladene som blir angrepet. Litt enkelt forklart kan man si at noe av den samme kommunikasjonen skjer når gress blir klippet, og at det er derfor det lukter så stramt etterpå. Det er i grunn ganske makabert. Må vi slutte å klippe gresset nå?
 – Gresset har oftest godt av å klippes. Man skal nok heller betrakte vekstene som en livsform som har organisert sin «intelligens» – sin bevissthet rundt seg selv og omverdenen – basert på helt andre parameter og med strategier som er totalt annerledes enn de menneskelige.

Planter kan også ha minne, i den forstand at de gjenkjenner situasjoner de har vært i tidligere. Mimosa-planten, for eksempel, folder seg sammen når den er truet. Etter et forsøk der den ble sluppet ned på gulvet fra en høyde på 15 centimeter mange nok ganger, hadde den derimot lært at dette ikke innebar noen fare og lot være å folde seg sammen. Undervurderer vi plantene, synes du?
 – Absolutt. Rådende aristoteliske forestillinger om at planter er passive, ufølsomme og automatiserte skapninger er foreldet og mangler grunnlag.

Musikk for Eukaryoter vises på Trondheim Kunstmuseum Gråmelna frem til 25. januar.